

בעניין:

הלסה, ת.ז., ואח'
המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע.ר.
מרחוב אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200

כולם ע"י ב"כ עוה"ד עדי לנדאו (מ.ר. 29189)
ו/או יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או עו"ד מנאל חזן (מ.ר. 28878)
ו/או עו"ד לינה אבו-מוך זועבי (מ.ר. 33775)
שמענם לצורך המצאת כתבי בי-דין הוא
רחוב אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02 – 6283555; פקס: 02 – 6276317

העותרים

- נ ג ד -

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' עוזי חסון 4, ירושלים, 94152
טל': 02 – 6208177; פקס': 02 – 6222385

המשיבה

התייחסות העותרים להודעת המשיבה

העותרים מבקשים בזאת מבית המשפט הנכבד להגיש את התייחסותם להודעת המשיבה (להלן – **מדינת ישראל**), כדלקמן:

1. במוקד ענייננו עומד סירובה של המשיבה להיענות לסעד השני המבוקש בעתירה, הוא חישוב התקופה שמאז תום תוקף היתר השהייה בישראל בו החזיק העותר 2 בתוך תקופת חמש ורבע השנים במהלכן נבדקת הזכאות לאחמ"ש.
2. משמעות החלטת מדינת ישראל הינה כי לחמש ורבע השנים של הליך איחוד המשפחות תווסף שנה נוספת, כך שסופו להסתיים בשנת 2007, עשר שנים לאחר הגשת הבקשה.
3. העותרים יטענו כי לאור הנסיבות שפורטו בעתירה החלטה זו לוקה בחוסר סבירות קיצוני. ההחלטה מהווה המשך ישיר לשרשרת ההתעמרות ממנה סובלים העותרים, באשר הטעם לאי קידום הטיפול בבקשה בתקופה האמורה נבע ממכשולים ששמה המשיבה עצמה בפני העותרים. בגין מכשולים אלו לא עמדה לעותרים כל אפשרות ריאלית לקדם את הטיפול בבקשתם.
4. לא זו אף זאת, העותרים גייסו את כל משאביהם על מנת לפתור את הבעייתיות שנוצרה מול רשויות המשיבה בהקדם האפשרי. אולם, עקב הימנעות המשיבה מלמלא את מחויבותה, לא בא על פתרונו נושא תושבותם של העותרים 1 ו-3, אלא לאחר הליכים משפטיים ארוכים. בדומה לכך, גם בענייננו, בקשת העותרים לאיחוד משפחות, אשר לאור הנסיבות היה צריך להיפתר באמצעות התכתבות שגרתית עם פקידי המשיבה, לא היה מנוס מלפנות לבית משפט

נכבד זה לשם דרישה מהמשיבה להפעיל את שיקול דעתה. אולם, כפי שיוסבר בהמשך המשיבה בשלה ממאנת לעשות כן.

מדוע לא הוגשה במועד בקשה להאריך את היתר השהייה של העותר 2

5. על אף שמהודעת המשיבה עולה בבירור כי הסכמתה לחזור בה מהודעתה על סירוב לבקשת איחוד המשפחות של העותרים ולהפעיל את שיקול דעתה ניתנת "נוכח המלצת בית המשפט", ולא לאור בחינת נסיבותיו הייחודיות של המקרה, לדעת העותרים לא מן הנמנע לבחון את הטעמים שהובילו להיעדר התקדמות בטיפול בבקשה. שהרי שונה הדבר אם בשל הזנחה מצד העותרים לא קודם הטיפול, וזאת במובחן מכשלים מצד המערכת – היא מדינת ישראל, אשר סיכלו את התנהלות ההליך כסדרו.

6. אם כן נזכיר בקצרה מדוע לא הוגשה בקשה לשנה נוספת במועד ובחודשים שלאחריו.

העותרים ביקשו ממדינת ישראל לבחון את בקשתם להתאחד בה, ועמדו בכל התנאים שהציבה המדינה לצורך כך. דע עקא, שתוך כדי ההליך החליטה מדינת ישראל כי העותרת, המבקשת איחוד עם בן זוגה, אינה עוד תושבת המדינה. אי לכך, החליטה מדינת ישראל לשלול מהעותרת ומבנה התינוק את זכויותיהם הסוציאליות, לרבות את זכותם לביטוח בריאות.

ודוק: משרד הפנים, אשר מטפל לאיטו מטעם מדינת ישראל בבקשות לאיחוד משפחות, מתבסס בהפעילו את שיקול דעתו, על חקירות הנערכות ע"י המוסד לביטוח לאומי, אשר ממונה מטעם מדינת ישראל על חקירות התושבות.

מכאן שלא בכדי שינתה המשיבה את שמות המשיבים שציינו העותרים לשם אחד – מדינת ישראל. המדינה אחת. שלוחותיה במקרה זה אינן מנותקות זו מזו, כי אם פועלות מטעמה בשיתוף.

לפיכך, כאשר שלוחת המדינה - המוסד לביטוח לאומי - לה גוף חוקר המשמש גם את שלוחתה האחרת - משרד הפנים, מחליטה כי אדם אינו תושב, התוצאה הנגררת הישירה, הנה סירוב לבקשת איחוד המשפחות של התושב. מנסיונה של העותרת 4, תסרב המשיבה לבקשה במקרים אלו גם כאשר בפניה הוכחות מקיפות המעידות על מרכז חיי המשפחה בישראל, כגון תעודות בית ספר אודות לימודי הילדים, אישורי העסקה ותלושי משכורות, חוזה שכירות, וחשבונות על בית המגורים.

במקרים אלו בבואו של פקיד המשיבה להכריע בבקשה, בודק הוא את תוצאות חקירת המוסד לביטוח לאומי המועברות אליו (לשני הגופים אף מסוּף מחשב משותף) ומייד מודיע למבקשים על סירוב הבקשה בנימוק "אי הוכחת מרכז חיים". מסקנה כזו יכולה להביא להחלטה על שלילת תושבותו בישראל של בן הזוג התושב, גם על פי קובץ מרשם האוכלוסין, כפי שאף עולה מהודעת המשיבה, לפיה החלטת המשיבה נובעת "בייחוד מהעובדה **שהעותרים** [ולא רק העותר – ע.ל.] שהו בארץ שלא כדין". (הדגשה שלי – ע.ל.).

וראו תצהירה של נועה דיאטלוביסקי מהעותרת 4, שצורף לתגובת העותרים מיום 17.6.2003.

7. זאת ועוד, נקודת המוצא לבקשה זו של העותרים, הינה כי החלטת המשיבה להחזיר את בקשת העותרים למסלול של טיפול, נובעת משכנועה כי יש בנסיבות המקרה של העותרים משום הסבר לעיכוב בהגשת בקשתם. והרי כפועל יוצא מחובתה של מדינת ישראל על שלוחיה לפעול כנאמן של הציבור, בטוהר ובתום לב, הוא חובתה שלא לנהוג כמתדיין פרטי, באופן שהסכמתה להפעיל את שיקול דעתה יותלה בתוצאות הימוריה לגבי סיכוייה לזכות או להפסיד בהתדיינות. לכן, על אותו הראציונל לפיו מצאה המשיבה כי נסיבות המקרה מצדיקות את חזרתה בה החלטתה על סירוב לבקשה, להנחותה לשם חישוב התקופה של העיכוב בתוך ההליך.

היעדר אפשרות לקדם את הטיפול בבקשה

8. מדינת ישראל מנמקת את החלטתה לסרב לכלול את התקופה האמורה, כולה או מקצתה, בתוך תקופת הליך איחוד המשפחות, לאמור:

”המשיבה מתנגדת לבקשת העותרים לצורך ההליך המדורג...להכיר בתקופה בה נמנעו מלפנות למשרדי המשיבה ושהו בארץ שלא כדין. המשיבה סבורה כי בנסיבות המקרה, ובייחוד בהתחשב בעובדה שהעותרים שהו בארץ שלא כדין, וכן שנמנעו מלפנות למשרדי המשיב, חודשים ארוכים לאחר שתוקף האשרה שלהם פג, אין כל מקום להכיר בדרישה זו.”

(פסקה שניה להודעה מטעם המשיבה. ההדגשות שלי – ע.ל.)

העותרים סבורים כי חשוב ביותר להתעכב על דברים אלו, דווקא משום העלאתם ע"י מדינת ישראל.

9. כפי שכבר הוסבר בעתירה ובהתייחסות העותרים לתגובה הקודמת מטעם מדינת ישראל, העותרים לא נמנעו מלפנות ללשכת מינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית. אדרבא, העותרים פנו ללשכה במועד, אז סרב פקיד הלשכה לקבל מהם את בקשתם, ונתן להם מועד לתור, אותו לא ניתן היה לממש עקב סגירת הלשכה נוכח הקפאה מוחלטת בטיפול בבקשות.

10. נציין, כי בתקופת ההקפאה הממושכת (כשלושה חודשים), וכן במהלך השביתות הארוכות והעיצומים בהם נקטה הלשכה בשנה החולפת, כל דבר דואר שנשלח למשרד הפנים הוחזר למענו. פקידי משרד הפנים במזרח ירושלים הודיעו כי דואר לא יפתח וכי מכתבים יושבו כלעומת שבאו.

בחודשים בהם תפקדה הלשכה, השתנתה בתדירות גבוהה מדיניות התורים. משך חודשים ארוכים ניתן היה לכאורה להיכנס ללשכה ע"י תאום טלפוני באמצעות קו טלפון שלא עבד, ומיד לאחר מכן באמצעות בקשה לתור שאמורה להישלח בפקסמיליה ע"י התושבים, בצפייה שזו תוביל ליצירת קשר טלפוני ע"י פקיד, שיטה שלא עבדה אף היא. מנסיונה של העותרת 4 בטיפול בבקשות רבות של ציבור תושבי מזרח ירושלים, בודדים התושבים שהצליחו להסדיר את כניסתם ללשכה בדרך זו. מתוכם מעטים במיוחד אלו שזכו לקבל שירות ללא ייצוג ע"י עורך דין.

בתקופה נשוא סוגייה זו לא היו העותרים מיוצגים ע"י עורך דין, בכל הקשור לעניינם מול משרד הפנים.

וראו פניית העותרת 4 בקדם בג"ץ בנושא בעיית נגישות משרד הפנים וחוות דעת שהגישה האגודה לזכויות האזרח והעותרת 4 לבקשת וועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת בסוגייה זו. כמו כן, מצ"ב פרוטוקול מדיון שנערך בוועדת הכנסת הנ"ל בנושא, וכתבה בנושא שפורסמה ביום 12.9.03, במוסף סופשבוע של עיתון מעריב. ארבעת המסמכים מצ"ב להודעה זו ומסומנים בהתאמה ה/ 4-1.

חובת המדינה להימנע משרירותיות, ולהפעיל שיקול דעתה בתום לב

11. המשיבה גרמה לעותרים עוול כבד משך פרק זמן ארוך. השלכות התנהגות המשיבה חמורות ביותר ושזורות כחוט השני בכל היבטי חייהם וזכויותיהם המהותיות של העותרים. זכויותיה של העותרת, תושבת המדינה, ליחס הוגן ושוויוני מהמשיבה, לשירותי בריאות עבור בנה ועבור עצמה, לכבוד וודאות, התמוססו לחלוטין, כאשר ניסיונותיה לפתור את הבעייתיות שנוצרה מול הרשויות נתקלו באטימות מופלגת.

12. והנה, גם משהובהר נושא תושבותה של העותרת והספק שהועלה התגלה כהתעמרות של פקיד המשיבה אליו התווספה הפגנה של אדישות מצד המשיבה, ממשיכה האחרונה להערים קשיים על העותרים ולא נאותה ולו להפעיל את שיקול דעתה בעניינם.

13. גישה זו של המשיבה צורמת במיוחד עקב היעדר יכולת מצידה לעמוד בהליך איחוד המשפחות שבנתה, באופן שבממוצע נותרים מוזמנים בבקשות אחמ"ש משך למעלה משנה, בתוך ההליך עצמו – מבלי שתוסדר שהייתם החוקית בישראל.

הנה כי כן, הרי שגם אם פקיד מטעם המשיבה לא היה מונע מהעותרים את הגשת הבקשה במועד, הרי שהמשיבה לא היתה מכריעה בה עד למועד כתיבת שורות אלו. בתקופה זו כחלק מההליך היה העותר 2 ממשיך לחיות בישראל מבלי שתוסדר שהייתו, כפי שקורה למאות מוזמנים אחרים, אשר רבים מהם, אלו המצליחים לממן ייצוג משפטי, פונים לבית משפט נכבד זה בבקשה להורות למשיב להכריע בעניינם.

נציין, כי במקרים אלו מחושבת תקופת העיכוב כחלק ממניין הליך איחוד המשפחות מאחר והעיכוב בטיפול וכתוצאה מכך השהייה הבלתי חוקית של המוזמן מקורם במשיבה.

14. ומה בענייננו? על שום מה נובע העיכוב בטיפול? האם לעותרים היתה אפשרות סבירה לפעול לקידום הטיפול בבקשתם בהינתן הנסיבות המתוארות? העותרים מבקשים להפנות לעתירה על נספחיה ולתגובתם לתגובה המקדמית מטעם המשיבה, מהם עולה בברור כי לעותרים לא עמדה אפשרות סבירה שכזו.

15. יתר על כן, העותרים יטענו כי המשיבה נוהגת בחוסר תום לב בהיותה מודעת למצב השורר בלשכת משרד הפנים ולקשר ההדוק בין שלילת התושבות ע"י המוסד לביטוח לאומי לבין האפשרות לקדם את הטיפול בבקשת איחוד המשפחות של העותרים. שלוחי המשיבה, ככל

רשות מינהלית, הם נאמנים כלפי הציבור, נאמנות זו צריכה להיות מופעלת בסבירות, ביושר ובתום לב ושיקוליה בפעולתה צריכים להיות שיקולים ענייניים בלבד.

עמד על כך כב' המשנה לנשיא אלון בעניין אחר ויפים דבריו גם לענייננו:

"נאמנות זו צריך ותופעל בהגינות, ביושר, ללא שיקולים זרים, ולטובת הציבור שמכוחו ולמענו מסורה סמכות המינוי בידי הרשות הממנה".

בג"ץ 4566/90 דקל נ' שר האוצר מה(1), 28, פסקה 6 לפסק דינו.

הסעד המבוקש

16. העותרים המתנינו ארבע שנים לאישור בקשתם לאחמ"ש (1997-2001). אם ההליך היה מתנהל כסידרו, ואם מבנהו לא ישתנה, ואם תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג – 2003 לא יוארך, הם יהיו צפויים לסיום ההליך בחודש יולי 2006 – עד אז נדונים הם לחיות בחוסר יציבות וודאות.

17. במשך רוב תקופת ההליך נפגעים מוזמנים בבקשות לאיחוד משפחות ובני משפחותיהם מהשלכות שהייתו הבלתי חוקית של המזומן. לפיכך, עבור העותרים היענשות בשנה נוספת של חוסר וודאות וסבירות גבוהה לשהייה בלתי חוקית, על השלכותיה הכלכליות והנפשיות עבור בני המשפחה הינה גזרה קשה ביותר.

18. על אף שמן הראוי כי התלאות שעברו העותרים עקב התנהגות המשיבה יובילו לזירוז הטיפול בעניינם, לדידה של המשיבה נסיבות אלו הן אך ורק אצטלה לסיבוך ולהערמת קשיים על הקשה מנשוא ממילא.

19. עבור העותרים שנה תמימה נוספת של חוסר וודאות הינה סנקציה קשה ביותר כאשר הטעם לה הוא התעמרות קודמת מצד המשיבה ותפקודה הבעייתי של אחת משלוחותיה, לשכת מינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית.

בהקשר זה חשוב להדגיש כי העותרים הגישו למשרד הפנים את כל המסמכים הדרושים להוכחת מרכז חיים עבור התקופה האמורה, בה לא טופלה בקשתם, וכי המוסד לביטוח לאומי הכיר בטעותו כאשר הכיר בתושבות העותרת בישראל, מאז ומעולם.

20. לא ברור, אם כן, מדוע מתעקשת המשיבה ונוהגת ביד קמוצה ולב קשוח כלפי העותרים. קשה אף להבין מהי התכלית המאלצת את המשיבה להתחשב בעיכובים העצומים בהם נוקט משרד הפנים, אך לא בהתעמרות המוסד לביטוח לאומי, אליו מצטרפות בעיותיה הנצחיות של לשכת מינהל האוכלוסין, אשר מסכלות את ייעודה כגוף שאמון על מתן שירות לציבור.

21. לעומת זאת, הפגיעה בעותרים בהירה היא עד מאד. לא רק זאת, למצער, התעקשות המשיבה תגרום להגברת העומס על לשכת משרד הפנים הקורסת, בשל הצורך בהעסקת פקידים לשם טיפול בבקשת העותרים משך שנה נוספת. כל זאת, במימון ציבורי שנופל על כתפי תושביה האחרים של המדינה ועל משפחת העותרים דנן.

22. אשר על כן, העותרים מבקשים כי בית המשפט הנכבד יורה למדינת ישראל להתחשב בנסיבותיו הייחודיות של מקרה זה ולא להוסיף על הפגיעה בעותרים. לחלופין, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לקזז מהתקופה שברצונה להוסיף להליך איחוד המשפחות את התקופות בהן היתה הלשכה סגורה ולהתחשב במועדים שאינם שנויים במחלוקת בהם פנו העותרים וניסו להסדיר את עניינם.

אשר על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבה ליתן הסעד המבוקש או לחלופין להגיש תצהיר תשובה בהתאם לסעיף 10 לתקנות בתי המשפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א – 2000, ולאחריו לקבוע מועד לדיון. כמו כן, בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבה בתשלום הוצאות העותרים ובשכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 24 ספטמבר 2003

עדי לנדאו, עו"ד
ב"כ העותרים